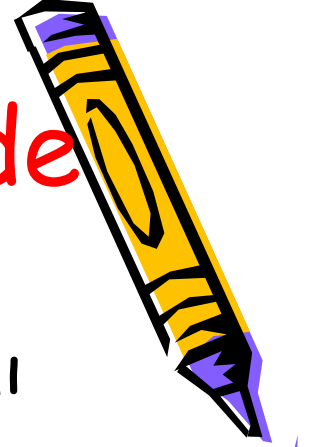

Bölüm 10. Tarım İşletmelerinde Performans Analizi

- İşletme Analizinin Amacı ve Kapsamı
- Envanter
- Değerleme
- Amortisman
- Gayrisafi (Brüt) Üretim Değeri
- İşletme Masrafları
- Brüt Kar
- Kar ve Zarar Hesabı

Gelirlere Ait Performans Göstergeleri

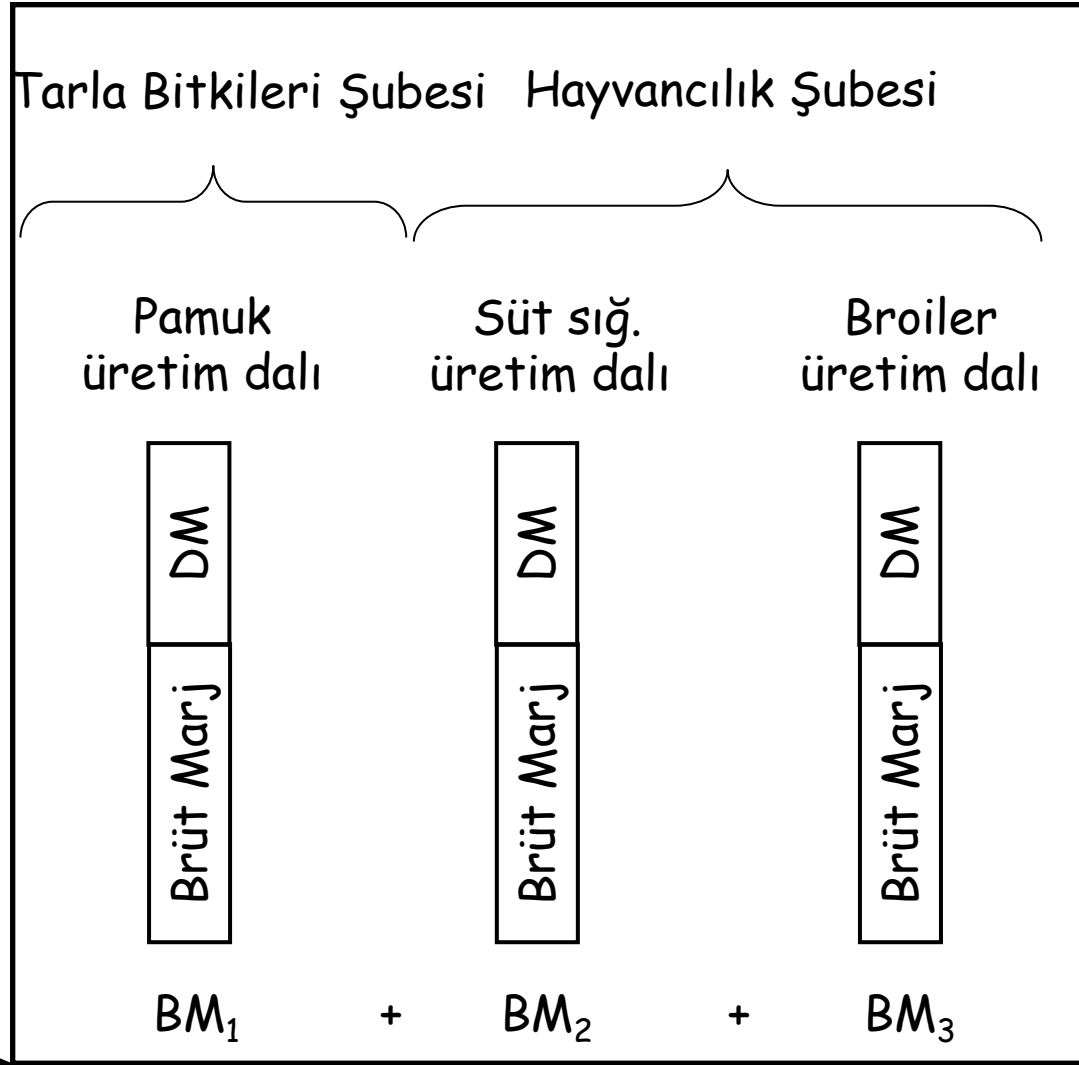
İşletmelerin ekonomik analizinde temel amaç bir çiftliğin bütününe ve üretim faaliyetlerine ilişkin başarının ölçülmesidir.

İşletmeler açısından başarının ölçütü, KÂR; performansın ölçütü ise VERİMLİLİK tir.

İşletme analizi yapılarak işletmenin zayıf ve güçlü yönleri saptanabilir.

Ekonomik analiz, işletmeler arası ve işletmedeki faaliyetlerin yıllara göre karşılaştırılmasına dayanır.

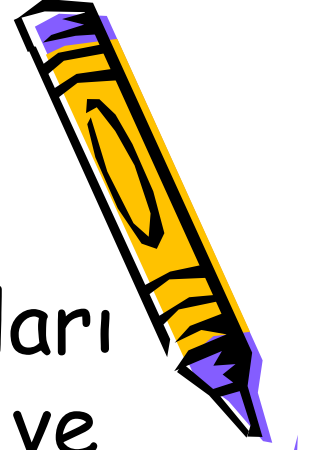
İŞLETME

Envanter

Bilanço günündeki mevcutları, alacakları ve borçları saymak, ölçmek, tartmak ve değerlendirmek suretiyle kesin bir şekilde ve müfredatlı olarak tespit etmektir.

Değerleme

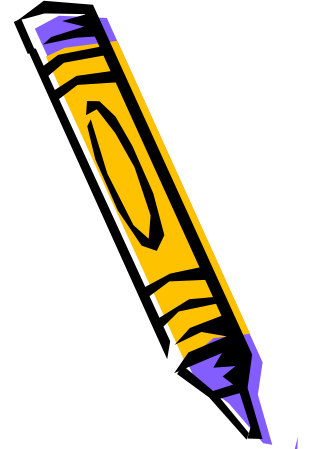
Ekonomik kıymetlerin tek tek ya da benzer mallarda değerlerinin belirlenmesidir.

Amortisman

Belirli bir dönemde uzun ömürlü bir sermaye malının demirbaş değerinde eskime ve yıpranmadan dolayı meydana gelen düşüğe denir.

Amortisman; bina, makine, hayvan gibi uzun ömürlü sermayelerin yenilenmesi amacıyla hesaplanan ve üretimle doğrudan ilgisi olmayan bir gider karakterinde olduğundan sabit masraf olarak kabul edilir.

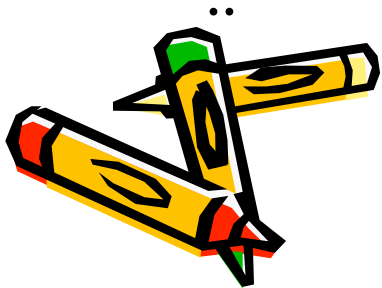
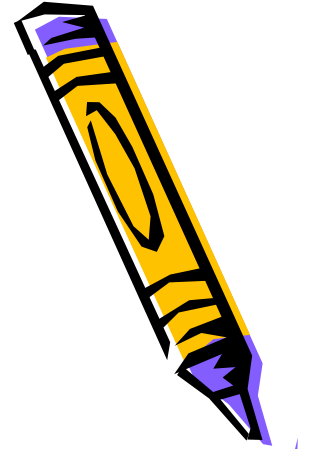
Doğru Hat Yöntemi

(Maliyet Bedeli-Hurda Değeri)/Ekonomik Ömür
(100 000 - 20 000)/40=2000

Azalan Kalıntı (Bakiye) Yöntemi

Satın Alma Bedeli: 50 000 TL Amortisman Oranı %10

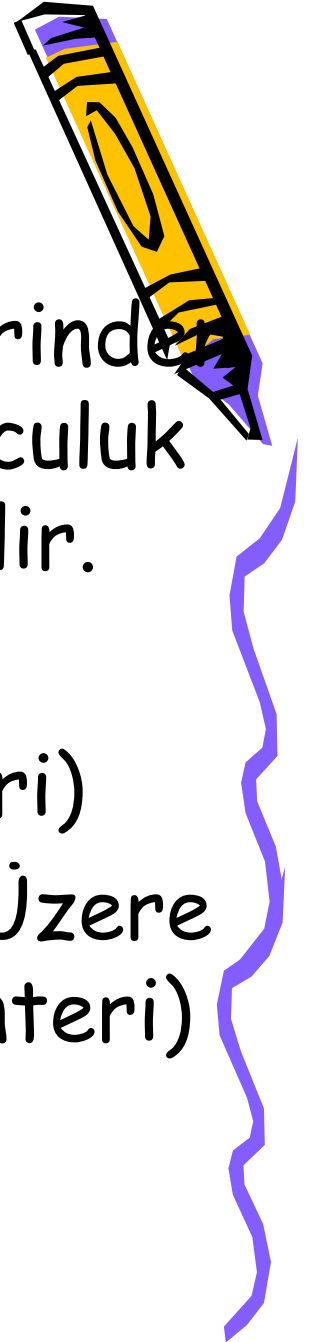
	Yıllık Amortisman	Kalıntı Değer
1.Yıl	5000	45000
2.Yıl	4500	40500
3.Yıl	4050	36450
...	..	...

Gayri Safi (Brüt) Üretim Değeri

Tüm işletmeye veya işletme faaliyetlerinde birine (buğday, arpa, sığircılık, koyunculuk vb.) ait brüt gelir olarak tanımlanabilir.

$$GSÜD = +(Satışlar + Kapanış Envanteri) - (Hayvan Alımları + Satılmak Üzere Alınan Ürünler + Açılış Envanteri)$$

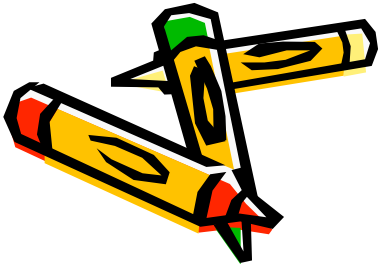

İşletme Masrafları

Bir tarım işletmesinin masrafları Gayri Safi Üretim değerini elde etmek için yapılan tohum, fidan, gübre, yem, ilaç, işçilik gibi çeşitli masraflardır.

İşletme faaliyetlerinin karlı olup olmadığını anlamak isteyen bir çiftçinin en büyük sorunu, işletme masraflarının faaliyetlere dağıtımıdır. Muhasebe kayıtları varsa bu sorun kolaylıkla çözümlenebilir.

Müşterek masrafların dağıtımında üretim faaliyetinin GSÜD içindeki payı kullanılan yöntemlerden birisidir.

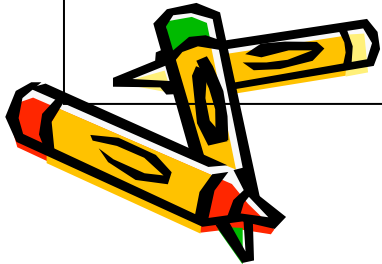
Değişken Masraflar: Belirli girişimlere (faaliyetlere) kolayca ve doğru olarak dağıtılabilen ve girişimlerin büyüklüklerine bağlı olarak değişme eğiliminde olan masraflardır.

Bitkisel Üretimde:

- 1- Tohum, gübre, fidan, gübre, ilaç
- 2- Yakıt, yağ, tamir
- 3- Geçici işçilik
- 4- Makine kirası
- 5- Su ücreti
- 6- Ürün sigortası
- 7- Pazarlama masrafları
- 8- Özel (diğer) değişken masraf

Hayvansal Üretimde:

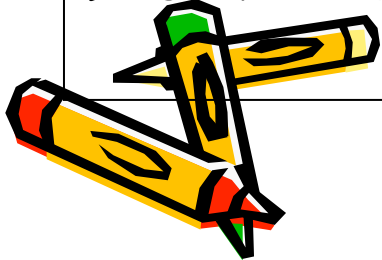
- 1- Yem masrafları
- 2- Veteriner ilaç masrafı
- 3- Suni tohumlama
- 4- Silaj
- 5- Geçici işçilik
- 6- Yakıt, yağ, tamir
- 7- Pazarlama masrafları
- 8- Özel (diğer) değişken masraf

Sabit Masraflar: İşletme faaliyetlerinin büyüklüklerine bağlı olarak değişmeyen ve ancak çok ayrıntılı kayıtları tutulduğu zaman faaliyetlere dağıtılabilen masraflardır.

Bir Çiftliğin Sabit Masrafları Şunlardır:

- 1-Borç faizleri
- 2-Sürekli işçilik giderleri
- 3- Ortakçılık ve kira bedelleri
- 4- Posta ve telefon giderleri
- 5- Genel sigorta giderleri
- 6- Bina ve makine amortismanları
- 7- Hayvan Amortismanları
- 8- Vergiler
- 9- Genel İdari Giderler

Brüt Kâr (Brüt marj/Net fiyat/Katma değer)

Belirli bir işletme faaliyetinin brüt kârı, söz konusu faaliyetin gayrisafi üretim değerinden değişken masrafların düşülerek bulunur. Brüt kâr işletme analizinde faaliyetlerin başarısını ölçmek için kullanılır.

$$\text{Brüt Kâr} = \text{GSÜD} - \text{Değişken Masraflar}$$

Net Kâr (Öz Sermaye Rantı)

Gayrisafi üretim değerinden değişken ve sabit masraflar çıkarılınca net kâr bulunur.

Saf hasıladan borç faizleri ile kira ve ortakçılık paylarının çıkarılması ile de hesaplanabilir.

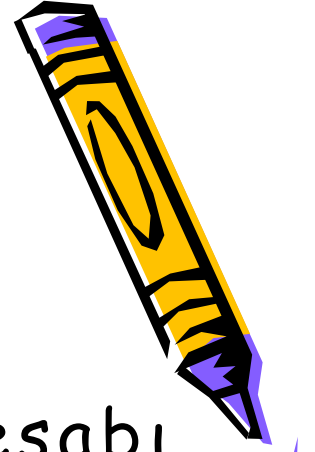

Kâr ve Zarar Hesabı

Tarım işletmelerinde kâr ve zarar hesabı hazırlamanın ilk nedeni vergi yasalarıdır. İşletmenin muhasebe kayıtları da bu amaca uygundur.

İşletme analizi amacıyla çıkarılan kâr ve zarar hesabı işletmenin gerçek anlamda kârlılığını yansıtır.

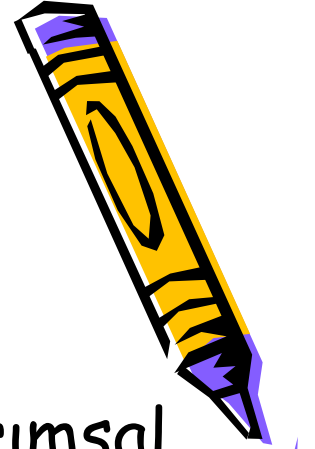

Gelirlere Ait Performans Göstergeleri:

1. Gayri Safi (Brüt) Hasıla

- Gayri safi hasıla GSÜD'ne işletme dışı tarımsal gelirle konut kira karşılığının ilave edilmesiyle bulunur.
- Tarım dışı gelirler GSH'ya dahil edilmez.
- İşletmenin bina sermayesi katılmışsa, işletme sahibinin oturduğu ev ile işçilere yaptıkları işler için verilen yeni kira karşılığı GSH'ya dahil edilir.

2. Saf Hasıla

- Gayri safi hasıladan borç faizleri ile kiralar dışındaki tüm işletme masraflarının düşülmesi ile bulunur.
- Düşülen işletme masrafları arasında borç faizleri ve kiralar bulunmadığından hesaplanan saf hasıla öz sermaye ile yabancı sermayenin (borçların), yani toplam (aktif) sermayenin geliridir.
- Net kâra yabancı sermayeye ödenen faizler, ortakçılık ve kira bedelleri eklendiğinde saf hasıla bulunur.
- Brüt kârdan borç faizleri ve kira dışındaki tüm sabit işletme masrafları düşülerek de saf hasıla bulunabilir.

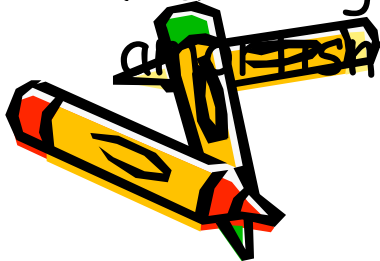

3. Tarımsal Gelir (İşletme Geliri)

- Net kâra çiftçi ve ailesinin işgücü karşılığı eklendiğinde tarımsal gelir bulunur.
- Çiftçi ve ailesinin el emeği ücreti, çiftçinin yöneticilik ücreti ve yatırım sermayesinde bir azalma olmadan kendisinin ve ailesinin bütün geçim masraflarını karşılamak zorundadır.

4. Nakdi gelir

- İçerisinde gerçekleşmesi mümkün olmayan değerler bulunan işletme gelirine göre daha gerçekçi bir gelir olup, işletmenin içinde bulunduğu yılın kesin nakit durumunu yansıtır.
- Nakdi gelir net kâra bina, makine ve toprak ıslahı araç ve gereçlerinin ilavesidir.

5. Çiftlik rantı

- Toprak, toprak ıslahı, bina ve bitki sermayelerinin geliridir.
- Saf hasıladan toprağa bağlı bu sermaye çeşitlerinin dışında kalan döner sermaye ile sabit işletme sermayesinin (para varlığı, alacaklar, ürün ve girdi stokları, malzemeler, hayvan varlığı, makine ve aletler) faiz karşılığı çıkarılarak bulunur.

6. Toprak rantı

- Çiftlik rantından toprak ıslahı, bina ve bitki sermayelerinin faiz karşılığını çıkarmak ya da saf hasıladan toprak sermayesi dışında aktif sermaye kalemlerinin tümünün faiz karşılığını düşmek suretiyle hesaplanır.

7. İş kazancı (Emek rantı)

- Tarım işletmelerinde çalışan aile bireylerinin emekleri karşılığı elde edilen gelirdir. Tarımsal gelirden öz sermayenin faizi çıkarılarak bulunur.

8. İşletmecinin kârı ya da zararı

- Tarımsal gelirden öz sermayenin faiz karşılığı ile aile işgücü ücret karşılığının çıkarılmasıyla bulunur.

9. Tarımsal faaliyet geliri

- GSÜD, işletme dışı tarımsal gelir ve konut kirası toplamından oluşur. İşletmeler arası karşılaştırmalarda kullanılan bir başarı ölçüsüdür.

10. Tarım dışı gelir

- İşletmecinin kiraya veya ortağa verdiği arazilerin, kiraya verilen işletme binalarının getirdikleri gelirlerle, aile bireylerinin tarımsal faaliyet dışındaki işlerden elde ettikleri gelirler toplamıdır.

11. Toplam aile geliri

- Tarımsal gelirle tarım dışı gelirin toplanmasıyla elde edilen gelirdir.

12. Rantabilite faktörü

- Saf hasılanın gayrisafi hasılaya oranıdır. Saf hasılanın GSH'nın yüzde kaçı olduğunu gösteren bir göstergedir.

$$\text{Rantabilite faktörü} = \text{saf hasıla} / \text{gayrisafi hasıla} * 100$$

